

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ХАРКІВСЬКИЙ
ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ» (м. Харків)
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОГО ІНСТИТУТУ ЕКОНОМІКИ,
МЕНЕДЖМЕНТУ ТА МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ БІЗНЕСУ ТА МІЖНАРОДНИХ
ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН**

**NATIONAL TECHNICAL UNIVERSITY
«KHARKIV POLYTECHNIC INSTITUTE» (Kharkiv)
EDUCATIONAL AND SCIENTIFIC INSTITUTE OF CONOMICS,
MANAGEMENT AND INTERNATIONAL BUSINESS
DEPARTMENT OF BUSINESS ECONOMICS AND INTERNATIONAL
ECONOMIC RELATIONS**

**МАТЕРІАЛИ
міжнародної науково-практичної конференції**

**«МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ.
СТАЛИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ В УМОВАХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ
ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: ПРОБЛЕМИ,
ПЕРСПЕКТИВИ, ЕФЕКТИВНІСТЬ.
ФЕНІКС-2022»**

31 травня 2022 року, м. Харків

**«INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS:
SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF UKRAINE IN
THE CONTEXT OF GLOBALIZATION AND
EUROPEAN ECONOMIC INTEGRATION:
PROBLEMS, PROSPECTS, EFFICIENCY.
PHOENIX-2022»**

May 31, 2022, Kharkiv

ХАРКІВ-2022 KHARKIV-2022

**ПОВОДЖЕННЯ З ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ У НАПРЯМІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО
ЗЕЛЕНОГО КУРСУ У ПРОЦЕСАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ**

Савостенко Т.О., к.е.н., доцент, доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування НТУ «Дніпровська політехніка»,

Шевченко Л.Г., к.е.н., доцент, доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування НТУ «Дніпровська політехніка»,

Матвеева О.Ю., канд. держ. упр., доцент, доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування НТУ «Дніпровська політехніка»

(м. Дніпро).....54

УДК 332.142.6+502.175

**ПОВОДЖЕННЯ З ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ
У НАПРЯМІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО КУРСУ
У ПРОЦЕСАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ**

Матвеева О.Ю., канд. держ. упр., доцент,
доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування
НТУ «Дніпровська політехніка»

Савостенко Т.О., к.е.н., доцент,
доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування
НТУ «Дніпровська політехніка»

Шевченко Л.Г., к.е.н., доцент,
доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування
НТУ «Дніпровська політехніка»

Незважаючи на те, що на території України триває війна, вже розпочалася робота над Планом відновлення України. Так, Указом Президента України № 266/2022 від 21 квітня 2022 р. «Питання Національної ради з відновлення України від наслідків війни» утворено Національну раду з відновлення України від наслідків війни.

Стратегічно виважений підхід до планування повоєнного відновлення запропоновано в «Нарисі про відбудову України», підготовленому під егідою Центру досліджень економічної політики (Centre For Economic Policy Research, CEPR), у якому, зокрема, наголошено на тому, що Україна використовуватиме допомогу найбільш ефективно, якщо програми допомоги узгоджуватимуться з довгостроковими цілями країни (наприклад, подолання розриву у ВВП на душу населення з успішними країнами-кандидатами до ЄС та запровадження безвуглецевої економіки) [1]. Автори дослідження наголошують, що нова структура економіки має забезпечувати генерацію бюджетних доходів, необхідних для реалізації зеленого й цифрового переходів, сталого розвитку та руху в бік зменшення нерівності доходів, що відповідає не лише імперативам глобального розвитку (сталість, кліматична нейтральність), а й курсу на інтеграцію до ЄС.

Дослідивши заяви Президента, представників Уряду та Верховної Ради, а також позиції міжнародних партнерів, громадські організації розробили принципи, на яких має базуватись відновлення України. Головна вимога: відбудова України – це не повернення до довоєнного стану, а повноцінна розбудова та інтегрування до Європейського співтовариства, на засадах сталого розвитку та з урахуванням Європейського зеленого курсу, що також є запорукою виконання Копенгагенських критеріїв вступу до ЄС [2].

У Європейському зеленому курсі питання відходів розглядається в контексті циркулярної економіки та сталої промислової політики. Уряд України заявив про намір долучитися до ЄЗК ще з початку його прийняття – у грудні 2019 року, тому актуальними є напрацювання пропозицій щодо розв'язання існуючих проблем з урахуванням кращих практик європейських країн.

В Україні відбувається розвиток національного законодавства у сфері управління відходами, зокрема, прийнята Національна стратегія управління відходами до 2030 року [3], Національний план управління відходами до 2030 року, у першому читанні законопроект «Про управління відходами» [4], що свідчить про впровадження основоположних принципів та положень європейського законодавства у сфері управління відходами.

Важливим етапом формування сучасної державної політики у сфері поводження з відходами стало ухвалення (розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08 листопада 2017 р. № 820-р.) Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року та Плану її імплементації, що, зокрема, визначив забезпечення у 2030 р. перероблення 50 % побутових відходів загального обсягу їх утворення шляхом збільшення чисельності населення, яке здійснює роздільне збирання побутових відходів, до 48 % та введення в експлуатацію додаткових сміттесортувальних ліній та сміттєпереробних заводів.

Визначено, що з метою сприяння реалізації Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року на регіональному рівні потрібно забезпечити:

- формування регіональних стратегій (програм) у сфері поводження з відходами для усіх регіонів країни з визначенням механізмів досягнення цільових показників: така стратегія має встановити місця розташування інфраструктурних об'єктів, цільовий обсяг послуг у галузі поводження з твердими побутовими відходами, спосіб визначення тарифів та платників за окремими видами послуг, можливості залучення приватного капіталу;

- при визначенні цільових показників пріоритет має надаватися роздільному збиранню й переробці твердих побутових відходів на противагу їх захороненню з урахуванням стану інфраструктури, обсягу та структури твердих побутових відходів, попиту на вторинні матеріали і кліматичних умов регіону.

На місцевому (районному та міському) рівні необхідно забезпечити розробку плану санітарних заходів у місті, запровадження роздільного збирання та компостування відходів у сільській місцевості, моніторинг поточної діяльності операторів ринку.

Політика Європейського Союзу у сфері поводження з твердими побутовими відходами спрямована не на запобігання утворенню відходів, а на побудову максимально екологічно безпечної системи поводження з їх потоками. У Директиві № 2008/98/ЄС про відходи, яка є базовим документом у сфері поводження з твердими побутовими відходами, пріоритетними цілями політики щодо поводження з твердими побутовими відходами визначено охорону навколишнього середовища, мінімізацію негативного впливу утворення відходів і поводження з ними на навколишнє середовище та громадське здоров'я.

Ключовим елементом розвитку системи поводження з відходами в країнах ЄС став перехід від процесуального підходу, орієнтованого на технічне й санітарне регулювання окремих процедур та етапів поводження з відходами, до програмно-цільового, який полягає в побудові ієрархії цільових показників та опрацюванні підходів до їх досягнення з урахуванням місцевої специфіки.

Наприкінці 2016 р. ЄС прийняв рішення, що до 2020 р. у Європейському союзі перероблятимуть 50 % усіх відходів, а сміття сортуватимуть на чотири обов'язкові

фракції: скло, папір, метал та пластик, а також рештки продуктів. Кожна фракція матиме свій колір. Відтак протягом 2017 р. у кожному місті ЄС встановили нові контейнери, а також провели інформаційну кампанію, що сприяло покращенню сортування відходів, а також його переробці.

Досвід Швеції. Швеція – одна з країн з найбільш розвиненими системами поводження з відходами, яка досягнула утилізації 99 % сміття та імпортує його з інших країн. В Швеції 50,6 % відходів переробляють вдруге, 48,6 % спалюють для виробництва енергії, 0,8 % відправляють на полігони – туди потрапляє тільки те сміття, з яким нічого не можна зробити. В країні діють 32 заводи з переробки сміття, які забезпечують 810 тис. домівок теплом і 250 тис. домівок електрикою [5].

У Швеції відповідальність за переробку відходів упаковки – основного джерела скла, пластика, металу, паперу й картону у складі твердих побутових відходів – несуть виробники. Компанії, що виробляють або постачають упаковану продукцію на ринок Швеції, можуть укласти угоду з національною організацією європейської системи Green Dot, яка має назву Fost Plus. Зазначена організація нараховує майже 5500 членів, охоплюючи 92 % ринку упаковки. Суми внесків розраховуються з огляду на типи та обсяги упаковки, які щороку декларуються компаніями.

Виробники та продавці роблять внески до національної організації Green Dot. Пакувальні матеріали, за утилізацію яких вже сплачено, маркуються символом Green Dot. Організація Green Dot у співробітництві з приватними та муніципальними операторами здійснює збирання та переробку відходів упаковки із символом Green Dot.

Досвід Німеччини. Німеччина – одна з тих країн ЄС, які дуже відповідально ставляться до роздільного сортування та переробки сміття. Тут з 1994 року діє Закон про переробку відходів, який є центральним федеральним законом німецького законодавства у цій сфері.

У кожному будинку є декілька персональних сміттєвих баків (від 3 до 8). Контейнери відрізняються між собою за кольором. Збір різних видів відходів в єдиний бак суворо заборонено.

Система поводження з відходами тут повністю збігається зі шведською: їх сортують громадяни (одразу при викиданні сміття), потім додатково сортують на спеціальному заводі, куди сміття поставляється місцевими сміттєзбиральними підприємствами, і вже після цього піддають переробці за видами, що підлягають переробці і ресайклінгу. Інші види відходів утилізують чи піддають біорозпаду з метою отримання біопалива (усі види харчових відходів).

Вивіз сміття від житлових будинків здійснюється централізовано, проте плата за вивіз закладається у суму місцевих зборів. Раз на рік кожен мешканець Німеччини отримує від сміттєзбирального підприємства поштове повідомлення, де наводиться річний графік вивозу того чи іншого типу сміття, зазначається, як і куди потрібно викидати побутові відходи, а також, що робити в «особливих випадках».

Розробка важливих документів, таких як стратегії чи плани післявоєнного відновлення, має відбуватись за активної участі та залучення усіх зацікавлених сторін, включаючи місцеве самоврядування та організації громадянського суспільства. Використання кращих європейських практик, на нашу думку, дозволить місцевим державним адміністраціям та органам місцевого самоврядування активізувати діяльність у напрямі: розробки та затвердження місцевих програм (стратегій) у сфері поводження з відходами та планів (схем) санітарного очищення населених пунктів на місцевому рівні; залучення інвестицій у розвиток належної інфраструктури з роздільного збору, сортування та утилізації твердих побутових відходів; створення спеціалізованих комунальних пунктів збирання відходів та

приймання ними окремих видів побутових відходів; формування системи індикаторів оцінки та забезпеченні моніторингу рівня поводження з побутовими відходами на місцевому та регіональному рівнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Нарис про відбудову України. URL: https://cepr.org/sites/default/files/news/BlueprintReconstructionUkraine_ukr.pdf
2. Зелена відбудова України: Позиція громадськості. URL: https://www.irf.ua/green_recovery_ukraine/
3. Про схвалення Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 08 лист. 2017 р. № 820-р. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KR170820.html.
4. Проект Закону України «Про управління відходами». URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69033.
5. Як Швеція досягнула утилізації 99 % сміття та імпортує його з інших країн. : URL: <http://ipress.ua>.
6. Відповідальність за незаконний викид сміття та ліквідацію відходів в країнах ЄС: інформ. довідка. Європейський інформаційно-дослідницький центр. URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua>.